

Nr 66.

Ankom till riksdagens kansli den 28 maj 1934 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser om vissa beslut rörande ändring av bolagsordning för aktiebolag m. m.

Genom en den 18 maj 1934 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 274, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

1) L a g

med särskilda bestämmelser om vissa beslut rörande ändring av bolagsordning för aktiebolag.

Härigenom förordnas som följer:

Konungen äger beträffande visst aktiebolag, där det provas nödigt för tillgodoseende av aktieägarnas bästa och tillika av hänsyn till allmänt väl, förordna att, utan hinder av vad i 91 § 1 och 2 mom. lagen om aktiebolag är stadgat, beslut om ändring av bolagsordningen i fråga om grunderna för utövande av rösträtt och för fattande av beslut å bolagsstämma skall äga giltighet, där det fattas å två på varandra följande bolagsstämmor, därav minst en ordinarie, samt å den stämma som sist hålles biträdes av minst tre fjärdedelar av de röstande och de som biträda beslutet tillika företräda såväl minst tre fjärdedelar av hela aktiekapitalet som ock, där vissa aktiers rätt genom beslutet försämras, minst fyra femtedelar av nämnda aktier.

Förordnande varom nu är sagt skall avse viss tid, högst ett år, och må, om förhållandena därtill föranleda, av Konungen återkallas.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och gäller till och med den 30 juni 1936.

2) L a g

om begränsning av tiden för efterbevakning i vissa konkurser.

Härigenom förordnas som följer:

Konungen äger, när särskilda skäl därtill äro, beträffande konkurs å vilken lagen den 23 maj 1932 med särskilda bestämmelser om konkurs äger tillämpning, efter framställning av förvaltarna bestämma viss dag, näst efter sex månader, efter vilken dag bevakning av fordran ej må ske i annat fall än då borgenär, från vilken betalning efter därom förd talan gått åter, vill göra sin fordran gällande i konkursen.

Har Konungen meddelat beslut som nu sagts, skall kungörelse om beslutet utfärdas av konkursdomaren samt genom dennes försorg skyndsamt anslås å rättens dörr och avsändas för att införas tre gånger, minst tre veckor mellan varje gång, i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I fråga om de skäl, som ligga till grund för förslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

I särskilda skrivelser till Konungen ha Svenska tändsticks aktiebolaget och förvaltarna i Aktiebolaget Kreuger & Tolls konkurs — under framhållande av den stora betydelsen av att en ifrågasatt rekonstruktion, innebärande en sammanslagning av de viktigaste av de företag, som tidigare bildat Kreugerkoncernen, komme till stånd — hemställt om vidtagande av vissa för genomförandet av en sådan rekonstruktion erforderliga lagstiftningsåtgärder.

Tändsticksbolaget har anført, att föreliggande rekonstruktionsplan förutsatte viss nyemission av aktier, varvid oundgängligen krävdes full rösträtt för alla nytillkomna aktier. Enligt bolagsordningen funnes i tändsticksbolaget för närvarande aktier av två slag, nämligen dels 900,000 A-aktier och dels 2,700,000 B-aktier, var aktie lydande å 25 kronor. Olikheten mellan dessa aktier vore allenast att var A-aktie medförde en röst och var B-aktie $\frac{1}{1000}$ röst. Det torde icke vara möjligt att låta de nuvarande B-aktierna, som till stor del ägdes av engelsmän, kvarbliva i sin ofördelaktiga ställning med avseende å rösträtten. En underlåtenhet att likställa de nuvarande B-aktierna i röstningsavseende med A-aktierna kunde för övrigt till och med äventyra rekonstruktionen, då för dennas genomförande de nuvarande B-aktieägarnas medverkan torde bliva erforderlig och sådan medverkan näppeligen kunde påräknas med mindre dessa aktieägare för sina aktier i röstningsavseende likställdes med de nyemitterade aktierna som, enligt vad förutsatt vore, skulle kunna ägas jämväl av utlänningar. Emellertid nödgades tändsticksbolaget

räkna med att svårigheter kunde möta mot åvägabrindandet av beslut om sådan ändring i bolagsordningen att olikheten i röstvärde mellan A-aktierna och B-aktierna upphävdes. För sådant beslut fordrades nämligen dels enligt 91 § 1 mom. aktiebolagslagen enhälligt samtycke av alla ägare till A-aktier, vilkas rätt genom beslutet försämrades, dels enligt 91 § 2 mom. samma lag att beslutet fattades å två på varandra följande bolagsstämmor, därav minst en ordinarie, samt å den stämma, som sist hölles, biträdades av samtliga röstande och dessa tillika företrädde minst tre fjärdedelar av hela aktiekapitalet. Att inhämta samtycke av alla ägare till A-aktier vore med hänsyn till aktiernas antal och stora spridning uppenbarligen omöjligt. Beträffande den i 91 § 2 mom. upptagna regeln torde väl möjlighet föreligga att vinna medverkan av aktieägare som företrädde minst tre fjärdedelar av aktiekapitalet. Där emot föreläge uppenbarligen fara för att enstaka aktieägare kunde komma att uppträda å den sista bolagsstämman mot en sådan ändring och tänkas kunde, att hotet om ett sådant uppträdande komme att obehörigen utnyttjas till skada för de verkliga aktieägarintressena. Det framstode som ytterst önskvärt att en pluralitet av tre fjärdedelar av de röstande kunde godkännas.

På grund av vad sålunda anförts har tändsticksbolaget hemställt, att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen avlåta proposition med förslag till provisorisk lag, varigenom utväg bereddes till någon lindring i det i 91 § 1 mom. aktiebolagslagen uppställda kravet på enhällighet ävensom till godkännande av sådant beslut som avses i 91 § 2 mom., oaktat allenast tre fjärdedelar av de å den senare bolagsstämman röstande biträtt beslutet.

Förvaltarna i Aktiebolaget Kreuger & Tolls konkurs ha anført, att det för rekonstruktionsplanens genomförande vore nödvändigt, att åtgärder snarast företoges i syfte att underlätta möjligheten att överskåda konkursboets förbindelser och bedöma förutsättningarna för en underhandsuppgörelse med de personer och sammanslutningar vilka vore borgenärer eller eljest hade förbindelser med konkursboet. De svårigheter som härutinnan yppat sig vore till en viss grad beroende därav att konkurslagens regler om bevakning av fordringar medgäve framställande av bevakningar under hela den tid konkursen påginge. De säregna förhållanden som rådde med avseende å konkursutredningen hade medfört att — ehuru bevakningstiden på sin tid väsentligt utsträcktes — redan efterbevakningar till stora belopp (mera än 150 miljoner dollars) ingivits, varjämte det alltjämt funnes anledning att räkna med möjligheten av efterbevakningar till så betydande belopp att deras godkännande skulle förrycka bedömandet av konkursboets ställning. Det vore i främsta rummet ovissheten på denna punkt som framstode såsom ett väsentligt hinder icke blott i konkursförvaltarnas utredningsarbete utan framför allt mot fullföljandet av rekonstruktionsplanen. Ur dessa synpunkter syntes det erforderligt att en utväg bereddes att så snart möjligt vore erhålla kännedom om samtliga de anspråk som överhuvud komme att bliva gällande i konkursen. En lösning av nämnda spörsmål syntes icke kunna vinnas på annat sätt än genom lagbestämmelser, vilka begränsade tiden för borgenärens rätt att i konkursen anmäla bevakning.

Förvaltarna ha fördenskull hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om lagbestämmelser, varigenom fordringsägarna i konkursen efter en skälig proklamtid — förslagsvis tre månader — uteslötes från rätten att bevaka nya fordringar i konkursen.

Föredragande departementschefen framhåller i propositionen, att det syntes vara av vikt att möjlighet öppnas att, där så finnes kunna ske utan åsidosättande av någons behöriga intressen, medgiva undantag från sådana i svensk lagstiftning förekommande stadganden som skulle lägga hinder i vägen för den i skrivelserna omförmälda rekonstruktionen av de viktigaste av de företag som tillhört Kreugerkoncernen. Departementschefen anför vidare, bland annat:

»Vad först angår tändsticksbolagets framställning rörande möjlighet till avvikelse från vissa av de i 91 § aktiebolagslagen givna bestämmelserna angående omröstning å bolagsstämma må anmärkas följande.

Beslut om ändring av bolagsordning i fråga om grunderna för utövande av rösträtt och för fattande av beslut å bolagsstämma skall, för att äga giltighet, enligt bestämmelserna i 91 § 1 och 2 mom. aktiebolagslagen, såframt ej samtliga aktieägare förena sig därom, fattas å två på varandra följande bolagsstämmor, därav minst en ordinarie samt å den stämma som sist hålles biträdas av samtliga röstande, varjämte fordras såväl att dessa företrätt tre fjärdedelar av hela aktiekapitalet som ock att, där vissa aktiers rätt genom beslutet försämras, ägarna av samtliga nämnda aktier samtyckt till beslutet.

För en ändring av tändsticksbolagets bolagsordning därhän, att alla aktier erhålla samma röstvärde, måste de nämnda reglerna framstå såsom ett hart när oöverstigitligt hinder. Det är nämligen uppenbart att ett sådant samtycke av samtliga ägare av aktier av visst slag, som följer av bestämmelserna i 91 § 1 mom., i allmänhet icke kan åvägbringas i bolag där dessa aktier erhållit en vidsträckt spridning. Även om ett förslag till ändring av bolagsordningen i verkligheten måste anses lända jämväl ägarna av dessa aktier till gagn och en utomordentligt stor tillslutning från dem kan vinnas, måste man dock räkna med att aktieägare finnas, som ej erhålla kännedom om förslaget och vilka icke heller kunna anträffas med en påminnelse. Vidare föreligger ej sällan fara för att enstaka aktieägare vägra sin medverkan i förhoppning att kunna tillskansa sig fördelar. Utan större våda synes efter prövning av Kungl. Maj:t kravet på anslutning från dessa aktieägares sida kunna begränsas till att avse aktieägare, som företräda fyra femtedelar av de aktier vilkas rätt genom beslutet formellt försämras.

Då i enlighet härmed ett beslut om ändring av bolagsordningen i fråga om grunderna för utövande av rösträtt och för fattande av beslut å bolagsstämma alltid, där genom beslutet vissa aktiers rätt försämrades, skulle biträdas av ägarna till minst fyra femtedelar av sådana aktier, torde några allvarligare betänkligheter icke möta mot att i särskilda fall den jämkning i bestämmelserna i 91 § 2 mom. kan medgivas att, på sätt tändsticksbolaget hemställt, i stället för samtycke av samtliga å sista stämman röstande tre fjärdedelar av antalet röstande bleve tillräckligt.

Beträffande härefter den av förvaltarna i Aktiebolaget Kreuger & Tolls konkurs begärda begränsningen av tiden för efterbevakning i konkursen synas invändningar däremot kunna resas — förutom ur synpunkten att det principiellt måste anses mindre lämpligt att särskilda regler givas rörande avvecklingen av en redan bestående konkurs — huvudsakligen på den grund, att svårigheter möta mot att på ett effektivt sätt sprida kännedom om ett beslut av sådan innebörd. De personer som kunna beröras av tidsbegränsningen torde nämligen kunna förutsättas till allra största delen utgöras av utlänningar. Med hänsyn till det betydande allmänna intresse som måste anses vara förenat med den föreslagna anordningen har jag likväl icke ansett nämnda betänkligheter böra utgöra ett avgörande skäl mot bifall till framställningen. Vad särskilt angår beslutets kungörande, torde det för övrigt icke saknas möjligheter att tillse, att detsamma bringas till allmän kännedom jämväl utom landets gränser, ehuru väl några bestämda regler för formen av denna publicitet knappast lämpligen kunna föreskrivas i lag. Emellertid torde den av konkursförvaltarna föreslagna tiden av tre månader få anses alltför kort i betraktande av att flertalet av dem som kunna beröras av begränsningen lära befinna sig utomlands. I följd härav synes en kortare tid än sex månader från beslutet icke kunna förordas. Det torde dock icke finnas anledning antaga att syftet med lagändringen härigenom skulle äventyras.

Därest en generell begränsning av tiden för efterbevakning skedde, skulle därav föranledas att personer, mot vilka talan om återvinning till konkursboet blivit anställd, under viss förutsättning, nämligen om rättegången rör återgång av betalning, skulle nödgas ingiva bevakning för att icke riskera att förlora all rätt i konkursen, i händelse av en för dem ogynnsam utgång av processen. En dylik konsekvens är ur olika synpunkter mindre tilltalande. Då de ifrågavarande återvinningssvarandena liksom beskaffenheten av deras anspråk äro för konkursförvaltningen kända, kan någon fördel näppeligen stå att vinna genom föreskrifter enligt vilka dessa personer åläggas verkställa bevakning redan innan de omtvistade rättsförhållandena blivit slutligen prövade. Lagbestämmelserna torde därför böra så avfattas, att tidsbegränsningen icke kommer att avse borgenärer vilkas fordringsrätt återupplivas i följd av bifall till av konkursboet väckt talan om återgång av betalning.»

Utskottet har vid sin granskning av propositionen icke funnit anledning till erinran mot densamma och får alltså hemställa, *Utskottet.*

att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 28 maj 1934.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman, Klefbeck, Bissmark, Larson* i Ler-
dala, *Svenson* i Eskhult, *Branting* och *Wijkström*;

från andra kammaren: herrar *Linnér, Lindqvist, Olsson* i Rimforsa, *Olsson* i
Mellerud, *Berg, Rudén, Gardell* i Stenstu och *Hermansson*.